

חבל נחלתו

לאחר הפסח לצורך רפואה. ראשית, שהחמץ אינו ראוי לאכילה ועוד שבליעה אינה אכילה והיא שלא כדרך הנאתו כמבואר ברמב"ם. ועוד לפי הרמ"א שכתב שי"א שבכל איסורי דרבנן מותר להתרפאות אפילו חולה שאין בו סכנה. ועוד לפי דברי הש"ך שבאיסורי אכילה מותר לאוכלם שלא כדרך הנאתם אף שלא לצורכי רפואה. (וכ"ג מכך שהאוכל ביו"כ מאכלים שאינם ראויים לאכילה ושותה משקים שאינם ראויים לשתיה פטור מדרבנן [או"ח סי' תרי"ב ס"ו וט"ז].)

מסקנה

אי"צ למכור תרופה כזו לנכרי בפסח, ומותר לבלוע את התרופה לאחר הפסח.

הנאתו. ושלא במקום סכנה, כדרך הנאתו אסור; שלא כדרך הנאתו. מותר, חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב שאסורים אפילו שלא כדרך הנאתו אלא במקום סכנה. הגה: ועיין לעיל סימן קכ"ג. י"א דכל איסורי הנאה מדרבנן מותר להתרפאות בהן אפילו חולה שאין בו סכנה. (ר"ן פכ"ש בשם י"א וריב"ש סי' רנ"ה).

ובש"ך [שם ס"ק י"ג] כתב: "שלא כדרך הנאתו כו' — לצורך רפואה אבל שלא לצורך רפואה אפילו שלא כדרך הנאתו אסור — הרא"ש פרק כל שעה, ופשוט הוא. והיינו באיסורי הנאה, אבל באיסורי אכילה שרי כדאי' בפרסקים".

ונמצא עפ"י דבריהם כי ארבעה טעמים להתיר בליעת חמץ נוקשה שלא נתבער

סימן יב

משחת שיניים לאחר הפסח

ב. אולם אף אם נאמר שמעורב במשחה חמץ ממש, הרי חמץ זה לא ראוי לאכילת כלב ונפסל כבר קודם זמן איסורו, וע"כ לא היו צריכים למכור אותו בפסח, כמבואר בשו"ע סי' תמ"ב [ס"ט]: "חמץ שנתעפש קודם זמן איסורו ונפסל מאכילת הכלב או ששרפו באש (הגה: קודם זמנו) ונחרך עד שאינו ראוי לכלב... מותר לקיימו בפסח". וכתב ע"כ במשנה ברורה: "וה"ה דמותר בהנאה אבל באכילה אסור מדרבנן עד אחר הפסח ואע"ג דאכילה שאינה ראויה היא דהא נפסל לכל מ"מ כיון שהוא רוצה לאכול אסור דהא אחשביה, ודוקא בזה דאחשביה אבל אם נפל ממילא חמץ זה שנפסל מאכילת כלב לתוך המאכל אפילו רק ברובו אין לאסור

שאלה

אדם קנה כמות גדולה של משחת שיניים לפני הפסח, לא צויין על המשחה שהיא כשרה לפסח, המשחה לא נמכרה לנכרי, האם היא מותרת בשימוש?

תשובה

א. בסימן תמ"ח ס"ג: "חמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה, אפילו הניחו שוגג או אנוס... ולפי"ז לכאורה יש לאסור לאכול ולהנות ממשחה זו. אבל אין כאן בודאות חמץ אלא אך ספק, וע"כ יש להקל בו מצד הנפסק בשו"ע סי' תמ"ח שכל ספק חמץ שעבר עליו הפסח מותר אף באכילה.

חבל נחלתו

לאכול אותו המאכל דהא חמוץ זה הוא כעפרא מעלמא".
ג. עולה מדבריו שודאי מותר להשתמש בחמוץ שהיה פסול מאכילת כלב קודם הפסח – אחר הפסח, ואין שום חיוב

למוכרו לנכרי בפסח.
ד. ועוד צד להקל שהרי משחה זו אינה ראויה לאכילה ואף אי השימוש בה בפסח הוא חומרא, וכש"כ כאן שהמדובר אחר הפסח, וע"כ נראה שמותר להשתמש בה.

סימן יג

השקאה בחול המועד ע"י מחשב

יפסדו אם לא יושקו) במועד ובשביעית... אבל אין משקין לא ממי הגשמים ולא ממי הקילון (משום שיש בשאיבה מהם טירחא יתירה). ועולה שמשקים במועד לצורך דבר האבד, ודוקא שלא ע"י טירחא יתירה. ור"א בן יעקב הוא אחד התנאים הסבורים שהשקאה לצורך הרווחה אסור.
המשנה בדף ו' ע"ב משמיעה דין נוסף: "ר"א בן יעקב אומר: מושכין את המים מאילן לאילן ובלבד שלא ישקה את כל השדה, זרעים שלא שתו לפני המועד לא ישקם במועד. וחכמים מתירין בזה ובזה". ובגמרא: "אמר רב יהודה: אם היתה שדה מטוננת (לחה) מותר"¹.
בגמרא על משנה זו, מובאת ברייתא בה נאמר: "ואין משקין שדה גריד במועד"² [תוסי': בית הבעלן, וחכמים מתירין בזה ובזה. אמר רבינא: שמע מינה האי תרביצא שרי לתרבוצי בחולא דמועדא. שדה גריד מאי טעמא

ידידי הרב עזריאל אריאל כתב מאמר גדול על השקאה בחוה"מ ע"י תיכנות מחשב במועד [אמונת עתיך גליון 28 ה' חוה"מ]. ולרוב טעמיו איני מסכים, כפי שאבאר להלן. מסקנתו להלכה לענ"ד נכונה, אולם מטעמים אחרים.
א. לענ"ד לא הובררה במאמרו סוגיית השקאה במועד כפי העולה מהש"ס והראשונים, ורק בפרק ה' במאמרו הוזכרו מספר דעות ראשונים בסוגיא. מאותם ראשונים שהוזכרו ספק אם ניתן ללמוד הלכה, כיון שאין ברור האם דבריהם נאמרו להלכה או תוך כדי מו"מ. לעומת זאת התקיים דיון ארוך בשאלות נוספות שהשלכתן על הסוגיא משנית.
נבאר את הסוגיא בקצרה ואת השיטות להלכה העולות ממנה.
בראש פרק ראשון של מו"ק נאמר במשנה: "משקין בית השלחין (משום שגידוליה

- מהראשונים יש שפרשו את היתר השקאת האילנות לראב"י בבית השלחין – רי"ף, רמב"ם; ויש שפרשו בבית הבעל – רש"י, המיוחס לרש"י, ר"ע מברטנורא, בעל המאור. כשרש"י פירש שאף לראב"י מותר הרווחה בטירחא מועטת, ואילו הרי"ף הסביר משום דבר האבד. את דברי רב יהודה בשדה המטוננת יש שפרשו לגבי הרישא של המשנה – בשדה אילן – מיוחס לרש"י, ויש פרשו לגבי זרעים שלא שתו – הרי"ף, הטור ועוד.
- הרי"ף גורס משפט זה בתוך המשנה, והנ"י מסביר שחכמים המתירים בזה ובזה לא התירו בשדה גריד, אלא בשדה אילן ובזרעים שלא שתו.